

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

Худолей Л.В., аспірант

Запорізький національний університет

Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

lina_kozobash@ukr.net

Багато українських підприємств, які розпочинають свою діяльність, стають банкрутами. У ринковій економіці банкрутство підприємств – нормальне явище, основною причиною якого є неефективне управління фінансами, зокрема, фінансовою безпекою підприємства. Проблема забезпечення фінансової безпеки є дуже актуальною для будь-якого підприємства, оскільки постійно перебуває в стані впливу великої кількості та різноманітності загроз, які здатні руйнувати стабільне функціонування підприємства через порушення фінансової безпеки. Для оцінювання стану фінансової безпеки на конкретних підприємствах можуть бути застосовані не всі фінансово-економічні показники, які використовуються, а лише ті, які найбільш точно відповідають поставленим вимогам та найбільшою мірою відображають результати фінансово-господарської діяльності, і по можливості, не суперечать один одному. Фінансова безпека підприємства – складне динамічне явище, яке потребує розробки такого механізму її забезпечення, який би враховував усі її характеристики та умови функціонування суб'єкта господарювання. У статті досліджено підходи щодо оцінки фінансової безпеки підприємства, визначено їх переваги та недоліки. Викладено результати досліджень у сфері фінансової безпеки підприємств у контексті методів оцінювання її рівня. Досліджено важливість оцінювання фінансово-економічного стану підприємства, як основа забезпечення фінансової безпеки. Обґрунтовано необхідність оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки підприємств машинобудування. Розраховано показники діяльності окремих підприємств машинобудування Запорізької області та на їх основі визначено стан фінансової безпеки досліджуваних підприємств. Запропоновано основні методи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємств машинобудування.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, аналіз, підприємство, фінансовий стан, комплексний показник.

АНАЛИЗ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ

Худолей Л.В., аспирант

Запорожский национальный университет

Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66

Многие украинские предприятия, которые начинают свою деятельность, становятся банкротами. В рыночной экономике банкротство предприятий – нормальное явление, основной причиной которого является неэффективное управление финансовой безопасностью предприятия. Проблема обеспечения финансовой безопасности очень актуальна для любого предприятия, так как постоянно находится в состоянии влияния большого количества и разнообразия угроз, которые способны разрушать стабильное функционирование предприятия из-за нарушения финансовой безопасности. Для оценки состояния финансовой безопасности на конкретных предприятиях могут быть применены не все финансово-экономические показатели, которые используются, а только те, которые наиболее точно соответствуют предъявляемым требованиям и в наибольшей степени отражают результаты финансово-хозяйственной деятельности, и по возможности, не противоречат друг другу. Финансовая безопасность предприятия – сложное динамическое явление, которое требует разработки такого механизма ее обеспечения, который бы учитывал все ее характеристики и условия функционирования предприятия. В статье исследованы подходы к оценке финансовой безопасности предприятия, определены их преимущества и недостатки. Изложены результаты исследований в сфере финансовой безопасности предприятий в контексте методов оценки ее уровня. Исследована важность оценки финансово-экономического состояния предприятия, как следствие обеспечения финансовой безопасности. Обоснована необходимость оценки уровня финансово-экономической безопасности предприятий машиностроения. Рассчитаны показатели деятельности отдельных предприятий машиностроения Запорожской области и на их основе определены состояние финансовой безопасности исследуемых предприятий. Предложено основных методов повышения уровня финансово-экономической безопасности предприятий машиностроения.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, анализ, предприятие, финансовое состояние, комплексный показатель.

ANALYSIS OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY ENGINEERING ENTERPRISES

Khudoley L.V., postgraduate

Zaporizhzhia National University

Ukraine, 69000, Zaporizhzhia, Zhukovsky str., 66

Most Ukrainian companies, which begin their activities, go bankrupt within. In a market economy, bankruptcy of enterprises – is a normal phenomenon, the main reason of which is the poor management of the entity's financial security. The problem of financial security is very crucial for any business, as is always able to influence a large number and variety of threats that are capable of destroying the stable operation of the company for violations of financial security. To assess the state of financial security, not all indicators can be applied to specific enterprises that are out there are used, but only those which correspond most closely the requirements and to the greatest extent reflect the results of financial and economic activity, and, if possible, not to contradict each other. Financial enterprise security complex dynamic phenomenon, which requires the development of a mechanism to ensure it, which would take into account all its characteristics and conditions of the enterprise. In the article the approaches to assessing the financial security of the company, determine their strengths and weaknesses. The results of research in the field of financial security in the context of business valuation methods of its level. Studied the importance of assessing the economic and financial condition of the company, as a result of financial security. The necessity to assess the level of financial and economic security engineering enterprises. Calculated indicators of individual enterprises of mechanical engineering Zaporozhye region and on the basis determined by the state of the financial security of the investigated companies. The basic methods of increasing the level of financial and economic security engineering enterprises.

Key words: financial and economic security, analysis, enterprise, financial position, comprehensive index.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розробка методів оцінювання фінансової безпеки підприємства має важливе методологічне значення, пов'язане з необхідністю майже щоденного знання свого фінансового стану і завдяки цьому – підтримання в ринкових конкурентних умовах його належного рівня. Оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства важливе також при отриманні кредитів від зовнішніх інвесторів, тому стає зрозумілим, що якщо підприємство з незадовільним станом фінансової безпеки звернеться за кредитом до таких суб'єктів, насамперед перевірять його ліквідність, яка досягається завдяки скоординованим діям усіх підрозділів. Тому важливим елементом управління фінансовою безпекою підприємства стає об'єктивне і своєчасне визначення її рівня.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В економічній теорії і теорії права розроблені різноманітні концепції забезпечення безпеки, зокрема, у сфері управління економічними системами. Зазначимо, що категорія економічної безпеки по-різному трактується у науковій літературі [1; 2; 3]. Так, на думку Т. Б. Кракос [3], «...під економічною безпекою системи необхідно розуміти сукупність властивостей стану її виробничої підсистеми, що забезпечує можливість досягнення мети всією системою». Т. Г. Васильців вважає, що «...економічна безпека являє собою систему захисту життєвих інтересів держави. Об'єктами захисту при цьому можуть виступати: економіка країни у цілому, окремі регіони, сфери і галузі господарства, юридична і фізична особи» [2]. За І. О. Бланк «... економічна безпека – це стан економічної системи, який дозволяє їй розвиватися динамічно, ефективно і вирішувати соціальні завдання, і при якому держава має можливість виробляти і проводити в життя незалежну економічну політику» [1]. Отже, у загальному визначенні, під економічною безпекою доцільно розуміти якісну характеристику економічної системи, котра визначає здатність підтримувати необхідні умови життєдіяльності, стійке забезпечення ресурсами виробництва і розвитку.

В останні роки у вітчизняній і закордонній теорії та практиці безпеки сформувалися принципово нові підходи до формування механізмів і розвитку систем безпеки підприємств та установ. Ученими й фахівцями у галузях права, інформатики, економіки й управління створено моделі, які спонукають до подальшого розвитку теорії і практики формування

механізмів забезпечення економічної безпеки і частково можуть бути втілені у складні організаційні системи підприємств.

У сучасній економічній літературі поняття «фінансова безпека підприємства» як самостійний об'єкт управління розглядається відносно недавно. Окремі аспекти багатогранної проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства були і є предметом наукових досліджень ряду вчених.

Питанню забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств у своїх працях приділяли увагу: І. О. Бланк [1], Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук [2], Т. Б. Кузенко [3], Ю. В. Лаврова [5].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Метою статті є узагальнення досвіду оцінки фінансової безпеки на підприємствах машинобудування, дослідження методів оцінювання рівня фінансової безпеки на підприємстві, аналізу стану фінансової безпеки досліджуваних підприємств, пропонування напрямів підвищення рівня їх фінансово-економічної безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проведений аналіз методів оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства, наведених у науковій літературі, показав, що існують різні підходи до цього питання.

У праці Е. А. Олейникова [9] пропонується розраховувати частковий функціональний критерій фінансової складової економічної безпеки підприємства так:

$$ЧФК = U_B / (3 + U_0) \rightarrow \max, \quad (1)$$

де $ЧФК$ – частковий функціональний критерій забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства;

U_B – сукупний відвернений збиток за фінансовою складовою економічної безпеки підприємства;

3 – загальні понесені підприємством затрати на реалізацію заходів із забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства;

U_0 – загальний понесений підприємством збиток за фінансовою складовою економічної безпеки підприємства.

При цьому стверджується, що розраховане в такий спосіб значення часткового функціонального критерію фінансової складової економічної безпеки підприємства відображає загальну ефективність заходів із забезпечення фінансової складової, які вживаються з метою відвернення можливих збитків від негативних впливів. Більше того, вважається, що цей індикатор є сукупним показником «фінансового здоров'я» підприємства і потенціалу його корпоративного росту [9].

Наведені при цьому підходи критерії дуже складно розраховувати через відсутність необхідних для цього бухгалтерських і статистичних даних. Для використання цього підходу необхідно вести додатковий облік, без якого такий показник можна розраховувати лише експертним шляхом, що має свої невисокі межі точності і суб'єктивний характер.

Також пропонується проводити інтегральний фінансовий аналіз («модель Дюпона», об'єктно-орієнтована система інтегрального аналізу формування чистого прибутку, система портфельного аналізу), але вже практично не застосовуючи наведені вище індикатори фінансового стану підприємства.

Зазначимо, що за допомогою цього методу оцінюється не рівень фінансової безпеки підприємства, а саме стан рентабельності його діяльності.

Інтегральний показник фінансової безпеки підприємства, як ми вважаємо, доцільно розраховувати, використовуючи пропозицію [3]:

$$S_{\Phi C} = S_R + S_{\Pi\Lambda} + S_{\Delta A} + S_{\Phi C} + S_{MC}, \quad (2)$$

де $S_{\Phi C}$ – інтегральний показник фінансової складової;

S_R – комплексний показник оцінки рентабельності;

$S_{\Pi\Lambda}$ – комплексний показник оцінки платоспроможності;

$S_{\Delta A}$ – комплексний показник ділової активності;

$S_{\Phi C}$ – комплексний показник фінансової стійкості;

S_{MC} – комплексний показник майнового стану.

Визначення комплексного показника оцінки за кожною складовою має такий вигляд:

$$S = \sum_{i=1}^Z \frac{1}{Z \cdot N_i} \cdot K_i, \quad (3)$$

де S – комплексний показник за кожною складовою;

Z – число показників, використаних для оцінки рівня фінансової безпеки за кожною складовою;

N_i – нормативний рівень для i -го коефіцієнта;

K_i – i -й коефіцієнт.

Після розрахунку інтегрального показника визначають рівень фінансової складової в системі економічної безпеки підприємства (табл. 1).

Таблиця 1 – Класифікація видів рівня фінансової безпеки підприємства [3, с. 16]

Значення інтегрального показника	Рівень фінансової безпеки	Характеристика
Менше 1,3	Незадовільний	Характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності та залежністю від зовнішніх джерел фінансування
1,31 – 2,10	Задовільний	Низький рівень ефективності використання капіталу, характерна нестабільна структура капіталу та недостатній рівень ліквідності
2,11 – 3,89	Нестабільний	Високий рівень прибутковості та оборотності активів при низькій платоспроможності та фінансовій стійкості
3,9 – 4,69	Впевнений	Показники, що характеризують рівень фінансової безпеки, знаходяться на оптимальному рівні
Більше 4,7	Ідеальний	Характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності. Частіш за все підприємства недовгий проміжок часу перебувають в такому стані, оскільки такий стан є виснажливим і ресурсомістким.

Тепер проаналізуємо всі коефіцієнти, необхідні для розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки досліджуваних підприємств, згрупуємо їх у комплексні показники та зробимо відповідні висновки.

Для аналізу було взято три підприємства машинобудування Запорізької області (ПАТ «Запоріжтрансформатор», ПАТ «Бердянські жнивarki», та ПАТ «Запорізький завод важкого кранобудування») та їх фінансові показники за 2015 рік.

Для розрахунку фінансово-економічної безпеки на досліджуваних підприємствах використаємо відповідну систему показників, яка включає коефіцієнти, що характеризують результативність діяльності підприємства.

Проведемо оцінку рівня фінансово-економічної безпеки за ключовими показниками. Для цього розрахуємо показники фінансової стійкості, платоспроможності, майнового стану, ділової активності та рентабельності.

- На основі відносних показників фінансову безпеку слід розглядати як комплексну величину, оскільки вона включає декілька складових:
- комплексний показник оцінки рентабельності (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, коефіцієнт стійкості економічного зростання, рентабельність продукції);
- комплексний показник оцінки платоспроможності (коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості);
- комплексний показник ділової активності (оборотність активів, оборотність основних засобів, оборотність обігових коштів, оборотність власного капіталу);
- комплексний показник фінансової стійкості (коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування), коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансової стійкості);
- комплексний показник майнового стану (коефіцієнт зносу основних фондів, коефіцієнт оновлення основних фондів) [3].

Нормативні значення коефіцієнтів для розрахунку комплексних показників були взяті з джерел [10].

Таблиця 2 – Розрахунок комплексних показників за кожною складовою фінансової безпеки підприємств за методикою [3] за 2015 рік

Показник	Значення коефіцієнта за підприємствами				Значення комплексних показників
	ПАТ «Запорізький завод важкого кранобудування»	ПАТ «Запоріж трансформатор»	ПАТ «Бердянські жнивarki»	Нормативне значення	
Рентабельність активів	-0,38	-0,72	0,17	0,14	$S_{R1} = -1,85$ $S_{R2} = -7,73$ $S_{R3} = 1,25$
Рентабельність власного капіталу	-0,38	-0,61	0,35	0,2	
Рентабельність виробничих фондів	0,47	-2,26	0,27	0,35	
Рентабельність продукції	-0,624	-2,44	0,19	0,15	
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,41	0,17	1,56	1	$S_{III1} = 0,38$ $S_{III2} = 0,31$ $S_{III3} = 1,08$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0602	0,013	0,03	0,2	
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	0,49	0,74	1,45	1	

Показник	Значення коефіцієнта за підприємствами				Значення комплексних показників
	ПАТ «Запорізький завод важкого кранобудування»	ПАТ «Запоріж трансформатор»	ПАТ «Бердянські жнивarki»	Нормативне значення	
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,20	0,14	0,69	0,6	
Оборотність власного капіталу	1,68	1,68	1,79	1,5	$S_{\text{ДА1}} = 0,83$
Оборотність основних засобів	0,61	0,61	0,89	2	$S_{\text{ДА2}} = 0,45$
Оборотність обігових коштів	2,33	2,33	1,13	3	$S_{\text{ДА3}} = 0,64$
Оборотність запасів	-2,65	-2,65	-1,30	3	
Коефіцієнт автономії	-0,99	1,19	0,50	0,5	$S_{\text{ФC1}} = -1,6$
Коефіцієнт фінансування	-0,5	0,55	0,99	1	$S_{\text{ФC2}} = 1,3$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,75	0,47	0,57	0,5	$S_{\text{ФC3}} = 0,92$
Коефіцієнт фінансової стійкості	-0,36	1,26	0,50	1	
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,0057	0,07	0,46	0,5	$S_{\text{MC1}} = 0,504$
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,075	0,12	0,097	0,1	$S_{\text{MC2}} = 0,84$
Коефіцієнт мобільності активів	0,35	0,59	3,68	0,5	$S_{\text{MC3}} = 3,08$

На основі отриманих даних розрахуємо інтегральні показники фінансової безпеки досліджуваних підприємств. На ПАТ «Запорізький завод важкого кранобудування» цей показник за 2015 рік склав:

$$S_{\text{ФБ1}} = -1,85 + 0,38 + 0,83 - 1,6 + 0,504 = -1,74.$$

Отримані дані свідчать, що значення інтегрального показника перебуває в діапазоні менше 1,3, а рівень фінансової безпеки – незадовільний, що характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності та залежністю від зовнішніх джерел фінансування.

На досліджуваному підприємстві – ПАТ «Бердянські жнивarki» інтегральний показник фінансової безпеки за 2015 рік:

$$S_{\text{ФБ3}} = 1,25 + 1,08 + 0,64 + 0,92 + 3,08 = 6,97.$$

Отримані дані свідчать, що значення інтегрального показника перебуває в діапазоні більше 4,7, а рівень фінансової безпеки – ідеальний, що характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності.

На ПАТ «Запоріжтрансформатор» інтегральний показник фінансової безпеки за 2015 рік склав:

$$S_{\text{ФБ2}} = -7,73 + 0,31 + 0,45 + 1,3 + 0,84 = -4,83.$$

Отримані дані свідчать, що значення інтегрального показника перебуває в діапазоні менше 1,3, а рівень фінансової безпеки – незадовільний, що характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності та залежністю від зовнішніх джерел фінансування.

Отже, критичного значення інтегрального показника фінансової безпеки досягли підприємства ПАТ «Запоріжтрансформатор» та ПАТ «Запорізький завод важкого кранобудування». Інтегральні показники фінансової безпеки цих підприємств не тільки не перебували в межах нормативу, але й набули від'ємного значення.

ВИСНОВКИ

Сучасний етап розвитку економіки в Україні та світі зумовлює необхідність прийняття досить складних рішень з боку керівництва щодо способу побудови захисту свого підприємства від негативних чинників зовнішнього середовища та дій конкурентів. Проаналізовані методи і способи захисту нададуть можливість керівництву підприємств обирати найбільш прийнятну для них й економічно обґрунтовану в конкретній ситуації модель. Підприємствам для підвищення фінансово-економічної безпеки потрібно переглянути і, в разі необхідності, змінити свою фінансову політику і фінансову стратегію, звернути більше уваги на:

- планування оптимальної структури капіталу, тобто оптимального співвідношення між зобов'язаннями та власним капіталом; здійснити прогнозування своєї діяльності;
- проведення ефективного фінансового менеджменту, тобто організувати такі фінансові відносини підприємств, які б дозволили формувати ресурсний потенціал, що дозволить забезпечити високі темпи приросту виробництва та продажу, постійний ріст власного капіталу та стабільний економічний розвиток, а також конкурентоспроможність підприємств;
- прийняття об'єктивних управлінських рішень щодо цільового використання як позичкового, так і власного капіталу та організацію чіткого інформаційного, нормативного та правового забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. — К. : Ника-Центр, Эльга, 2004. — 784 с.
2. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія [Електронний ресурс] / Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В., [за ред. Т. Г. Васильціва]. — Львів : Ліга-Прес, 2012. — 386 с. — Режим доступу: http://lv.niss.gov.ua/content/articles/files/mono_2012-d47ce.pdf.
3. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Т.В. Разгон // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 3 (21) — С. 12-19.
4. Кузенко Т.Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №1(91). — С. 98—103.
5. Лаврова Ю.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / Ю. О. Лаврова // Вісник економіки, транспорту і промисловості. — 2010. — № 29. — С. 127—130.
6. Ляліна Н.С. Діагностика фінансового стану підприємства / Н.С. Ляліна, Р.М. Шелудько, Л. В. Шелудько // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. — 2014. — № 6. — С. 118-124. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhnauekon_2014_6_20.pdf
7. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. — Львів, 2011. — 380 с.
8. Некрасенко Л.А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств [Текст] / Л. А. Некрасенко, Ю.М. Рибалка // Наукові праці ПДАА, — Вип. 3. — Т2. Економічні науки. — Полтава : ПДАА. — 2011. — С. 162-167.
9. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е.А. Олейникова. — М., 2007. — 288 с.
10. Сокольська Р.Б. *Фінансовий аналіз* : навч. посібник. Частина І. Аналіз фінансової звітності / Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова. — Дніпропетровськ, 2015. — 92 с.

REFERENCES

1. Blank, I A. (2004), *Upravlenie finansovoj bezopasnost'ju predpriyatija* [Financial management of the enterprise security], Nika-Centr, Jel'ga, Kyiv, Ukraine, 784 p.
2. Vasyl'tsiv, T.H. and Voloshyn, V.I. (2012), "Financial and economic security of Ukraine: Strategies and mechanisms to ensure: the monograph", L'viv: *Liha-Pres*, [Online], available at: http://lv.niss.gov.ua/content/articles/files/mono_2012-d47ce.pdf.
3. Krakos, Yu.B. and Razgon, T.V. (2008), "Components of economic security and approaches to their assessment", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3 (21), pp. 12-19.
4. Kuzenko, T.B. (2009), "The economic basis for the formation of the financial component of economic security", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. (91), pp. 98-103.
5. Lavrova, Yu.V. (2010) "Mechanism providing financial security company", *Visnyk ekonomiky, transportu i promyslovosti*, vol. 29, pp. 127-130.
6. Lialina, N.S., Sheludko, R.M. and Sheludko, L.V. (2014), "Diahnostyka finansovoho stanu pidpriemstva", *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu im. V. V. Dokuchaieva. Ser. : Ekonomichni nauky*, vol. 6, pp 118-124, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhnu_ekon_2014_6_20.pdf
7. Mojseienko, I.P. and Marchenko, O. M. (2011), *Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva: navch. posibnyk* [Financial and economic security company: teach. manual], L'viv, Ukraine.
8. Nekrasenko, L.A. and Rybalka, Yu. M. (2011), "Skladovi upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv", *Naukovi pratsi PDAA*, vol. 3, no.2, pp. 162-167.
9. Oleynikov, E.A. (2007), *Osnovy ekonomicheskoy bezopasnosti* [Economic security basics], textbook, Moscow, 288 p.
10. Sokolovs'ka, R.B., Zelikman, V.D. and Akimova T.V. (2015), *Finansovyy analiz* [Financial analysis], textbook, part 1, Dnipropetrovsk, 92 p.